

Prdplata van Šibenika
— na tromjesečje 3 Kr.
— na pō godine 6 Kr.
Prdplata u Šibeniku
sa dōnašnjem lista u kuću
odnaka je kao i van Šibenika
Pojedinali broj stoji 6 para.

HRVATSKA RIEČ

Prdplata i pisma šalju se
Uredništvu. Ne frankirana se
pisma ne primaju. Rukopisi
se ne vraćaju. Oglasi, pri-
občena pisma, zahvala i id-
tikstakaju se po 20 para redak
— ili po pogodbi. —

IZLAZI SRIEDOM I SUBOTOM.

Šibenik, 21. ožujka.

Izbori u Zagrebu prošli su i svršili su, kako je bilo očekivati, a žao nam je, što moramo reći, da će još mnogo vremena proći, dok budemo mogli očekivati od izborne borbe kakovu promjenu obстоjećih odnošaja u Banovini ili u bielom Zagrebu, koji bi morao da je priostolnicom, glavnim gradom svih Hrvata, a nije nego vidljivi dokaz naših velikih nevolja i naše velike podređenosti.

Još do pred koju godinu Zagreb je bio barem umni vodič, duševno središte svih Hrvata, a danas nije ni to. I rekao tko što hoće, ostaje istinom, da u Zagrebu nema danas ljudi, koji bi u sebi imali one vrline, koje su posjedovali izumrla naša prava. Ovi su radili za obćenitost i obćenitosti su sve podredjivali, pa ih je obćenitost shvaćala, ljubila, štivala, sledila. U najzabitijim, u najodljudnijim krajevima naše domovine čutio se je dah života, dah preroda, koji se je iz Zagreba širio među Hrvate, pak je taj dah podizao duhove, ujedinjivao bolje i radnije po svoj našoj zemlji, a ovi su u svom krugu presadjivali sve, što su u sebi boljega imali.

Varaju i sebe i drugoga oni, koji misle i pripovijedaju, da misao pravašnika nije ništa značila, ništa stvorila. To ne mogu govoriti nego patuljci, koji su se digli, da aberu plod sa stabla od drugih posadjenia, patuljci, koji ne znadu nego rušiti i graditi oko sebe sve, samo da se njihove umišljene veličine uzmognu vidjeti. Jer što imademo ono probudjene političke sviesti u narodu to je plod pravaške radnje, a što nismo napredovali to je plod onih, koji su evo kroz više godina uznastojali za sve, misleći da grade. Oni su sve, što su Hrvati do jučer ljubili i štivali i za čim su nastojali, gledali omalovažiti, uništiti, ponižiti. Oni nisu ni mrtve pustili u miru, nego su po grobovima njihovim prekopavali ne bi li našli što, da im sveta uspomenu okaljavu. Ni Kvaternik ni Starčevića nisu pustili u miru, i neka su oni bili uzor značeviji političke i osobne čestitosti i neka je njih narod cijenio kao umnike i svoje velikane, podizali su ipak protiv njih svoje stisnute pesti i naprili svu svoju snagu, ne bi li ih svalili u prah zaboravi i prezira.

Jalov posao. Posijali su dosta smutnje, uzdrimali su više od jedne savjesti, ali su i dokazali, da ne znadu ni stvoriti ništa dobra, ni u dobru uzgajati svoj narod. Jer tko ne zna poštivati tudje vrline, tko ne zna štediti tudju čestitost, tko se ne zna pokloniti veličini i značaju, tko ne zna i svoga protivnika častiti ako zaslužuje, taj nije sposoban ni da što uradi ni da uzgaja. A politika nije nego radnja i uzgoj na pregaranje na korist ukupnosti.

U Zagrebu se od nekoliko godina radi nepolitički i proti svakoj razumnoj akciji, jer na mjesto da se prikupljaju sile, na mjesto, da se prigripi sve ono dobro, što su nam prošle generacije ostavile posle težkih i krvavih borba i napora, tu se jednostavno hoće, da radvaja i da se nešto novo stvori rušeć bezumno sve što čovjeka uzdiže, a postavlja se na oltar domoljublja koristoljublje i na mjesto interesa obćenitosti interes pojedinca. Na taj način nije čudo, da se ti pojedinci često ponizivaju do najnižih granica kruhorborstva i da nisu kadri zapodjenuti borbu kakvu bi mi danas trebali u Zagrebu.

Ako se postavi za načelo, da obstojeća nagodba zadovoljava težnjama našeg naroda samo da bi ju trebalo strogo provodjati, ako se tomu nadoda, da su svi naši velikani bili ništarije, a jedino da su naši mladi realiste pravi političari, jer žele doći na mjesto današnjih magjarona, nije čudo da svaka izborna borba u Banovini izgleda po sve kukavna.

Ne govorimo mi ovdje o stvarnom uspjehu, jer ovaj uspjeh je za sada i kako stvari stoje, osjegurani vladi. Mi govorimo o uspjehu moralnom, koji je opozicija prije imala i radi čega je Zagreb i u najgorim danima kušnje bio umno središte svih Hrvata. Toga uspjeha današnja borba u Zagrebu nema, jer nema tamo ljudi kadrih da provodjaju koju veliku narodnu misao.

Koliko god neki ljudi pisali i sebe uzveličavali, koliko god htjeli, da su novi a postoli, koliko god rušili i tobož tako realno radili, ostaje da služe samo na smutnju, jer su krivi da mnogo narodne energije podje izgubljeno u prazne snove i osnove, za koje se nije vrijedno zagrijavati ni misliti, a kamo li za njih raditi.

Zadnji izbori u Zagrebu nam to dokazuju. Tu je bilo svega, ali nije bilo težnje, da se grad oslobodi od vladine stranke. A do te težnje nije moglo ni doći, jer strasti koje vladaju u redovima opozicije zabranjuju narodu, da se okupi i proti vladi i sustavu ujedini.

Jedino treće tijelo znalo je održati pobjedu proti vladi. Glas trećega tijela jest glas građanstva, a taj glas je bio od vjeka davnih pravaški. I to je zasluga stare radnje, proti kojoj se mlada nagodbenjačka opozicija bez uspjeha borila.

U koliko poznamo radnju i načela to mlade generacije držimo, da ona nema sposobnosti za nikakvu pobjedu.

HRVATSKA STRANKA PRAVA I „HRVATSTVO“.

Pod ovim naslovom donosi „Narodna Obrana“ članak zastupnika Zagorca, o teklu dogovora između dvije skupine. Nakon pismenih pregovora uglavljeno je bilo: 1. Hrvatska stranka prava izjavljuje, da će, vjerna svojoj tradiciji, u svom saborskom radu kao i u novinstvu stajati na stonovistu kršć. katoličkom, poštujući svačiju vjeroizpoviest, 2. List „Hrvatstvo“ prestaje izlaziti, odnosno prima naziv „Hrvatska država“ i postaje glavnim glasnikom hrvatske stranke prava. 3. Vlastnikom lista ostaje hrvatsko kat. tiskovno društvo na dionice, čija se glavnica porisuje od pedeset na sto tisuća kruna, da mogu dioničarima istoga postati i oni članovi stranke, koji to do sada nisu. 4. Proj članova ravnateljstva tiskovnog društva povisuje se od 7 na 12, od kojih petorica izabrat će se iz sadanjeg kluba hrv. stranke prava. 5. Uredničko osoblje postavlja tiskovno društvo u sporazumu sa klubom hrv. stranke prava. 6. Politički smjer lista određuje klub hrv. stranke prava.

Ravnateljstvo hrv. katol. tiskovnog društva odgovorilo je, da pristaje na ove uvjete, jedino zahtjeva još od kluba stranke prava: „da prekinu koaliciju sa bezvjerskom naprednom strankom — dočim da koalicija sa Srbima može ostati.“

Poslije se opet došlo do ustmenog dogovora. Tu su se složili, osim u gore spomenutim točkama još i u tome, da koalicija hrv. str. prava sa drug. političkim strankama može ostati, pače da se može i proširiti, dočim da se u buduću ne bi mogla održati sa strankom, koja bi napadala katoličku crkvu i vjerske svjetinje naroda. Još je zaključeno, da „Hrvatstvo“ neće pisati niti pro niti contra riečkoj rezoluciji — ona se ostavlja in suspensu.

Ovaj tečaj pregovora bi iznesen pred izvršbeni odbor koalicije. Izaslanici „Hrvatske napredne stranke“ izjavise sledede: „da obustavljaju vrlo rado svaku polemiku u pitanjima vjerskim i crkvenim u predpostavki — da list „Hrvatstvo“ prestaje izlaziti, a u novom listu hrvatske stranke prava ne bude izazova za takove polemike.

Ovaj zaključak bi saobćen odboru trojice od „Hrvatstva“. Medjutim su izlazili u „Hrvatstvu“ članci, u kojima se indiskretno pisalo o pregovornim prikazivao, kao da se hrv. str. prava nudi i moljaka, izreći za „Hrvatstvom“. Pod uplivenim člankom, protivnih stopljenje, uzsledila je polovicom veljače sledede poruka: Neka se počeka sa konačnim rezultatom pregovora, dok se članovi hrv. str. prava povrate sa Rieke, jer da se, go, oko „Hrvatstva“ hoje, te bi se pravasi ondje mogli odrediti programa od g. 1904. i u „srpskom pitanju“ pći predaleko! U „Hrvatstvu“ se počelo opet pisati proti riečkoj rezoluciji. Pravaši su odlučili ne gubiti više vremena, već nastaviti započeto sabiranje dionica za glasilo stranke. Ovi dana obaviešten je odbor „Hrvatstva“, da su ljudi stranke prava voljni dokazati im, kako se oni niti nisu ni mogli, a niti hoće odrediti programa stranke od god. 1894.

Gosp. Zagorac veli još „Mi iskreno želimo sporazum i stopljenje, jer vidjamo, da čemo samo

tada moći nešto korisna za domovinu učiniti, ako nastojimo, da se sile naroda saberu i ujedine, ne pako razpore i ciepagu!“

A pošto će se dne 31. o. m. obdržavati glavna skupština hrv. katol. tiskovnog društva to on apeluje na rodoljube, koji će doći na onu skupštinu, neka tom zgodom potaknu ovo pitanje i stvore definitivni zaključak glede ovih pregovora, da se bude jednom posvećama na čistu.

Pismo iz Zagreba

Zagreb, 19. ožujka.

Izbori za gradsko zastupstvo. Kako vam već brzojavih, u drugom izborstvu, koje je biralo u petak, izabrano je 15 magjarona, dok je za 5 potrebit novi izbor, buduć ne dohiti nadpolovične većine. Glasovalo je od 444 upisanih 1047 izbornika. Nadpolovična većina 524. Magjaronski kandidati dobiše najviše 615, najmanje 498 glasova; kandidati „nezavisnog građanstva“ najviše 673, najmanje 220 glasova; „čisti“ najviše 213, najmanje 163 glasa. Magjaroni nisu rezultatom zadovoljni, jer dobiše mnogo manje glasova nego li 1901, što pripisuju tomu, što je do 150 činovnika glasovalo za kandidate opozicionih listina unatoč komandi, da svi moraju glasovati za kandidate vladine. Svakako magjaronima je osigurana većina u gradskom zastupstvu, jer sa 16 zastup. prvog izborničtva imadu skupa 31 člana u zastupstvu; ali za prihvat proračuna i važnijih predloga potrebit su 2 trećine svih zastupnika, to jest 34, što oni nemaju, pa će za to poraditi da zadobiju i ostalih 5 mandata u II. om izborničtvu. Po svojoj prilici ne će im trebati mnogo tuđa, jer će im sama opozicija priteći u pomoć. „Hrvatstvo“ od subote pozivlje svoje, da pri novom izboru za 5 gradskih zastupnika drugog izborničtva nipošto ne glasuju za kandidate nezavisnog građanstva. — U subotu biralo je treće izborničtvo 14 gradskih zastupnika. Od 1944 upisanih pristupilo je na izbor 1043 izbornika, dakle samo 54%, dok je u drugom izborničtvu glasovalo 725% a u prvom preko 73% izbornika. Činovnici autonomnih i zajedničkih ureda nisu smjeli glasovati. Pobjedile „čisti“ sa 400 glasova većine. Pošto se je redarstvo bojalo demonstracija sa strane naprednjaka i socialisti, 10 policista na konju, 3 žandara, 12 stražara i više špiela zatvorilo je na Jelačićevom trgu ulaz u ulicu Marije Valerieje, gdje je stan Dra Franka. Cielj je dan prošao bez ikakvih ozbiljnih upadica. —

Neke činjenice. Iz izbornih zgodovština, koje su opoziciji doniele poraz, a magjaronima mimalo sjajne pobjede, izitećemo ove činjenice:

1. Činovnici su u I. om i II. om izborničtvu morali glasovati i to za magjarone; u III. om izborničtvu, gdje se magjaroni nisu borili, nisu smjeli glasovati ni za koju opozicionu listu.
2. Unatoč zabrani, za obe opozicije, u II. om izborničtvu glasovalo je do 150 činovnika.
3. Za magjarone je glasovalo dosta građana, obrtnika i trgovaca, osobito židova. U I. om izborničtvu od 60 židova izbornika glasovalo je njih 58 i to skoro svi za magjarone.
4. Skoro svi svećenici, čak i prečasnog gospoda sa prvostolnog kaptola glasovali su za listinu „čistih“ s tom razlikom, da su iz te listine brisali neke, a mjesto njih umetnuli one svećenike, koji su bili na listinama kandidata nezavisnjaka i magjarona.
5. Kao magjaroni kandidirali su, uz Dra Amruša bivšeg opoziciozala, još dva do jučer opozicionalca: „čisti“ židov Sandor Aleksander, predsjednik „Merkura“ i oboraš kanonik Suk, predsjednik „Hrvatske poljodjeljske banke“.
6. Dra Amruša su mnogi magjaroni brisali sa cedulje, te bi bio pao, da za nj nisu glasovali mnogi oboraši, njegovi lični prijatelji.
7. Bivši realista Stjepan Radić glasovao je u III. om izborničtvu protiv kandidata realista.
8. Svi izbornici Srbi pristupili su na biralište i skoro svi glasovali su za kandidate napredne stranke.

Iz svega navedenog može se crpiti ozbiljnih pouka, osobito obzirom na score obće sabsorske izbore. Činjenice, koje su napomenute, govore jasno, kako će se naše stranke za izbora grupirati, ka-

kova će izborna sloboda, odnosno kakova će biti izborna borba i njezin uspjeh.

Glasilo stranke prava. Nar. zastupnici stranke prava gosp. Stj. Zagorac i D. R. Harambašić sakupljaju dionice za osnutak glasila stranke prava, koja je bila ostala bez vlastitog organa za volju „sloge“. Sakupljanje dionica liepo napreduje: sami građani Siska potpisahu 4000 K. List će početi izlaziti 1. im svibnja.

Afera Rubido-Jakopović. O aferi velikog župana varaždinskog baruna Rubido sa gospodom Jakopović bijahu se upisac mnoge strane novine tako da je proti Rubidu provedena disciplinarna iztraga. I ako je iz priznanja samog Rubida na zadnjog razpravi izbilo stvari, radi kojih bi s mjestu morao biti dignut sa službe, rek bi da će svi iztražni spisi biti bačeni ad acta. Bivši veliki župan modruško-riečki morao je, samo da ne bude jednostavno odušten, svojevoljno podneti ostavku na službi, a to jedino s toga, jer se je u nekoj prigodi izrazio o gosp. Tomašiću ne baš najpovoljnije. Barun Rubido na protiv uživa zaštitu predsjednika kluba nar. stranke, pa su za to sva njegova djela nekažnjiva i on sam nepovrediv.

Kriza u Ugarskoj

Ministarsko vieće imalo je sjednicu, u kojoj su učestvovali svi članovi kabineta. Nakon sjednice izasao je u poluslužbenim listovima sledede komunik: „Upravni odbor, sastavljen od oporbenih koalizionih stranaka, pripadajućih razpuštenom parlamentu, prisvojio je sebi odma u početku takova prava i takav akcizni djelokrug, što pripadaju samo oblasti, priznatoj od države. U svojoj akciji, već u početku svoga djelovanja, taj je odbor prekorao granice, u kojima je ustavno dozvoljeno organizovanje političkih stranaka i širenje političkih načela. S ovih razloga, te pošto je njegovim objelodanjenim odlukama, probjeđenjima i proglašenja, koji bune narod, županije i municipija protiv naredaba i odluka ugarske vlade, koja s tima hoće uzdržati red, te spasiti i uzpostaviti ugroženi državni prestiž, omogućena aktivna opozicija protiv vlade; uvaživ sve ovo, kr. vieće ugarskih ministara odlučilo je razpuštiti gori rečeni odbor, te mu zabranjuje svako dalnje djelovanje.“

Ova nasilna vladina odluka proizvela svugdje najgori dojam i obću sreću. Svi se građanski slojevi spremaju na velike demonstracije.

Ministarska naredba, kojom je razpušten upravni koalicioni odbor, a podpisana od Fejervarya predana je u ruke Franju Kossuthu, kao predsjedniku istoga odbora.

Upravni odbor koalicije imao je sjednicu, na kojoj se zaključeno, da se provjeduje proti naredbi ministarstva, kojom se isti razpušta. Odbor javlja, da on nije nikada bunio narod, dapače preporučivao mirnu borbu narodnog odpora. Odbor kao poverljivost stranaka, koje zastupa, ne stoji pod nikakvim nadzorom vlade, a svoja mnjenja mogu njegovi članovi izdavati onim pravom, kao i svaki drugi slobodni građanin. Da li će narod slediti njihove napukne, to ovisi o povjerenju, koje narod u njih polaže, te njihovo mnjenje imade samo moralnu vrijednost. Iz svih ovih razloga nezakonit je njegov razpust. Članovi upravnog odbora i nadalje će se sastajati, te razvijati svoju djelatnost.

U sjednici gradskog zastupstva predložio je Vaszonyi, da se sve odredbe, imenovanja, i ono što poduzme kralj, komisar Rudnay smatra, neobvezatnim za grad i ne zakonitim. Predlog je prihvaćen većinom glasova.

Sin pokotnjoga zajedničkog ministra financija Kallay-a, koji se je zahvalio na oficirskoj časti objelodanio je pismo, kojim veli da je izstupio iz vojske, jer da se istu zloporabljuje u nezakonite političke svrhe, a on neće da radi protiv vlastitih načela i vojničke prisige, te je uvjeren da će podjeda Kossuthovih načela donieti spas zemlji, za to se pridružuje neodvisnjačkoj stranci.

Grof Julij Andrássy izjavio je u jednoj intervisti, da je odluka o razpustu upravnog odbora koalicije nepravedna i nasilna. Na pitanje kakav će utisak učiniti na publiku, odgovori: „Dobar! Publiku će vidjeti, da i u nas vladaju „ruski“ odšajci!“ Na pitanje što će koalicija odlučiti, reče da se ne može izjaviti prije nego se dogovori sa svojim drugovima.

1. Giuseppina ud. Spero K. 1. Obitelj Marušić-Delfin K. 2. Antica ud. Pasini K. 2. Don Jere Jurinor K. 2. — U počast blage uspomena Italije Bartoli gosp. Dr. Julije Gazzari K. 10. — U počast blage uspomena Emanuela de' conte Penzi Uglada „Občina“ Šibenika K. 100 (sto). Josip L. Bilčić K. 25. Ivo Dr. Krstelj K. 10. Paško Čikara K. 6. Mate Benković K. 5. Melko Rora, 2. Zana ud. Sigoreo K. 2. Rudolf Pauri K. 5. Adalgisa Matijazi K. 2. Juraj Žarković K. 2. Matija ud. Brainović K. 1.

Prvi izlet učenika trgovačke škole iz Splita. Dneva 19. t. m. bili su u našem gradu: Antun Julio Jelčić, upravitelj, Juraj Gučić i Ivan Šarić, profesori, sa 16 učenika novo ustanovljene trgovačke škole u Splitu, na prvom poučnom putovanju. Osobitim zanimanjem pregledali su mjestne tvornice žerane električnom silom sa vodopada rieke Krke, iz to: velike mlinske žitja i buhaća tvrdke Ante Supuka i Sin, tvornicu leda Paške Rore, stroj za stupanje domaćeg sukna tvrdke Ante Supuk i Sin, tvornicu tjestenine tvrdke Vincenco Inchiostri e Figli i eliku tvornicu Karbida tvrdke Società anonima pel la utilizzazione delle forze idrauliche della Dalmazia.

Imali su namjeru da ođu i do vodopada Krke, da pregledaju strojeve, koji u Šibenik prenašaju 7000 električnih konjskih sila za ove tvornice i za razsvjetu grada, ali im to nije bilo moguće, jer im parobrodarsko društvo Negri nije moglo unajmiti parobrod.

Pregledali su također i gradjansku školu i glasovitu mjestnu Baziliku sv. Jakova.

Pri pregledavanju tvornica, drago nam je bilo vidjeti, kako su se učenici za sve zanimali i pozorno slušali tumačenja svojih profesora i upravitelja i vlasnika tvornica.

Red pač, u kojem su učenici držani, osobito nam se je svidio, što služi na pohvalu upravitelju Jelčiću i profesorim Gučiću i Šariću.

Za slobodu štampa. Gradjanstvo grada Mostara preko okružnog predstojnika prev. g. baruna Pitnera, poslalo je zajedničkom ministarstvu sljedeći memorandum:

Visoko ministarstvo! Mi potpisani gradjanji grada Mostara smatramo svojom dužnošću izjaviti, da je sloboda štampa, zbora i dogovora neobhodna potreba i želja cijeloga našega naroda. Stoga, podpirajući petiiju nekoliko naših književnika i novinara, tražimo, da se to sloboda dadu što prije narodu, i to u sporazumu sa ljudima, koje bi on u tu svrhu izabrao.

Ovu predtavku potpisali su prvi: Paskal Buncić, biskup, Petar Zimonjić, mitropolit, Muhamed ef. Čemalović.

Iz Imotskoga. Dodatno dopisu u br. 90. doznaje se iz pouzdana izvora, da je poglavarstveni tajnik Karlo Croci umirovljen nekoliko dana pred usapenje. Kud je ovo njegovo naglo, brzojavno suspendiranje od službe i umirovljenje smjeralo znadu oni na Visokoj. Ne znamo, čega bi se imali stidjeti, da ga budu i u svojstvu činovnika stavili pod iztragu? Ili je zar ovako šta bolje?

Mravak pušten je na slobodu, nakon što ga je izpitao amoniji bivši sudac iztražitelj.

Na 17. t. m. stigao je iz Splita sudac iztražitelj g. Fabris. Njegovim dolazkom ciele se je varoš uzokračala, te neustrpljivo čeka nova iznenađenja, jer je iztraga zanimiva. Na želju Croci-a sinoć je prispio zapisničar iz Splita. Pozivi galantnima šalju se na sve četiri strane.

Obćinstvo očekiva, da će i zidovi nekih ureda u ovoj staari progovoriti, jer su bili svjedoci svega i svačesa? A i narod će progovoriti, iznieti će na vidjelo prepačene nukle i.... Sad je zgodan čas da se izpuni ona: Zaklela se zemlja rajnu, da se svake tajne znaju.

Hrvatska pučka štedionica u Dubrovniku poslala nam je svoj bilanca, iz kojega vadimo, da je njezin ukupni promet g. 1905 bio od K. 1.869.771-96 — promet blagajne 865.748-24 — zajmova 153-477 — uložaka 113.529-83 — čiste dobiti 2.031.95. Cilanova je koncem godine ukupno 358 sa 732 udjela.

Ponovno izabran Na 19. o. m. pri ponovnom izboru občinske uprave u Metkoviću jednoglasno je bio opet izabran na čelnikom vrli rodoljub Vido Glušević.

Neka se sada i nadalje veseli „M. Jedinstvo“.

Uprava vinarske udružbe u Splitu odlučila je, da kroz mje-ece travanj t. g. počne izdavati mjesnećnik, koji će se baviti isključivo vinarstvom i vinogradarstvom. Ovaj poduhvat pozdraviti će sa zadovoljenjem svaki tezaik i posjednik u Dalmaciji. Novčani teret, koji udružba ovim korakom prima na sebe, dosta je težak za ovu ustanovu, koju je ovih zadnjih godina bila zanemarila vlada i občinstvo. Sada je na tezacima i posjednicima, da list uzdrže predplatno, a na našim učiteljima poljodjelstva, da ga odabere zdravim stivom. Ciena je listu K. 1 na godinu, a zatv će se „Dalmatinski tezaik“. List će biti vjaništrio i organ „Vinarske udružbe za Dalmaciju u Splitu“. Uredništvo će biti povjerenio jednom stručnjaku, članu iste udružbe.

Za izložbu u Milanu. Dalmacija obiluje ne samo izvrstnim kamenom za gradnju, nego i raznovrsnim mramorom.

Dalmatinski se kamen odavna izvodi u druge zemlje, gdje njime grade monumentalne zgrade. Kad bi pako inostranci poznavali bolje sve razne vrste i dobre svojine dalmatinskoga kamena, a napose mramora, Dalmacija bi od toga imala veliku i trajnu korist. Ne bi onda toliko blago Dalmacije ležalo bez koristi zakopano, kao do sada.

Domalo biti će u Milanu svjetska izložba. — Mogla bi se dakle sada prihvatiti ova prilika, da se uz druge znamenitije proizvode, pošlje iz Dalmacije onamo svietu na ogled i dalmatinski kamen i mramor.

Prirod. muzej u Zadru počeo je sakupljati razne proizvode Dalmacije, eda inostranci, kad ga na prolazku obadju, vide u zbirci sve ono, što Dalmacija daje, pa da mogu naručiti što im treba.

Predsjed. promicateljnog odbora za taj muzej g. Hubert knez Borelli, obratio se namještitelju u Zadru, da preporuču podložnim vlastima, neka se zauznu, da oni, koji mogu, pošlju na izložbu u Milan i uz-raka kamena i mramora, pa da ih pošle izložbe daruju muzeju u Zadru, da budu na oku strancima, koji bi po njima mogli naručiti, što im treba.

Ti uzorci treba, da su iz sadašnjih otvorenih kamenista, i iz onih, iz kojih se još ne vadi kamen, a u obliku kocke, sa stranicama od cm. Svako njihovo lice treba da bude različito izdjelano, t. j. jedno sasvim uglađeno, drugo sasvim fino izklesano, treće malo krpunije, četvrto još krpunije, peto na-debelo, a šesto da ostane naravno.

Na svakom komadu neka bude prilijepljen bijeg s imenom vlasnika i nješta, tako da to bi želio nabaviti, može odmah znati u koga i gdje.

Namještitelju u Zadru pozvalo je podložne vlasti, da oko toga nastoje i budu izlagacima na ruku, a obratilo se je i Zenaljskom Odboru, da izvoli taj posao preporučiti i obćinama.

Preparandija u Arbanasima, koja je radi Skoleta bila zatvorena, otvara se suira na 22. o. m. a ne 24, kako je to bilo javljeno.

GOSPODARSTVO

Trgovački ugovori i Dalmacija.

III.

Kao što smo već iztakli, s ukinućem klauzule, mi ne ćemo očititi bog zna koje blagodati, a to s razloga što smo ih naveli. Ovo je služilo samo kao sredstvo državnimcima na Dunavu, da izruče tuđincima i druge grane naše ekonomije, koje bi nam ukupno uzete bile važna poluga o koju smo se mogli liepo odupirati u današnjoj ekonomskoj krizi, koju ne prevalismo, već ju stopro imamo prevailiti.

Kad smo pisali naše članke „Gojimo povrće“ i „Naše voćarske prilike“, nismo ni u snu sanjati mogli, da će mudro oko diplomacije znati i ove dvie grane izručiti na milost i nemilost svog prekomorskog prijatelja.

Bajam, koji mjestimice, a osobito u sjevernoj i srednjoj našoj pokrajini dava izdašno vrelo blagostanja, danas je žrtvovan. Kao da je žao bilo našoj vladi, što je naš bajam bio tražen, jer talijanskom prepričen uvoz dosta velikom carinom od 12 K. po q, ona u novom ugovoru otvara mi sasvim dna vrata, da ulazi prosto i bez ikakove carine. Nema sumnje, da je ovom zadat i smrtni udarac našem obrtnom voćarstvu u obće, te mi p d p d n i m pravom imamo da pitamo činovnike i polaci sv. Šimuna, da li su oni za ovo sve znali? Ako su znali, kriviti ih je, što nesu sve moguće učinili, a da uvjere kompetentne vlasti na Dunavu, kako se ovo protivu pravu i pravici, kako se ovo kosi sa rečenicom, na kojoj se drži da Austrija i danas počiva: „Justitia Regnum Fundamentum“, Pravica? A kakova pravica. Jedim Niemci uživaju pravice, a svi drugi narodi, a osobito mi na jugu, žrtve smo vada njihové ne samo narodne, nego i ekonome politike. Ako pako vladini ljudi u Zadru nesu znali što oni u Beču kuhaju, tad mislimo, da i sami zhaju, što im je sada činiti. Prošla su doba, kad su se narod, a i narodno zastupstvo zadovoljavali sa papirnatim osnovana i laskavim obećanjima. Danas, svaki poslanik ove iznućene zemlje, svaki njezin sin, treba da bude prozet tvrdim uvjerenjem, da ovako dalje ne može da ide i da su našu pokrajinu diplomati gurnuli na rub propasti.

Sve vladé prolaze, svi se vladini ljudi mienjaju, ali samo narod nam ostaje. A što će nam narod mlitar, zadučen, ekonomski shrvan, satrven? Treba da i mi promienimo

dosadašnji naš takt. Sjedio u palači namještitstva domaći sin, jal Niemac, mi moramo, da jednako po zaslugi postupamo prama svakomu od njih, a svu žestina moramo oboriti prama onomu, koji neće raditi i poraditi, da nam se oduzeto nadoknadi, da nam se pravica povratí.

Nije samo, de nam je bajam izložen prostom uvozu carine, već i rogači, orasi, naranče, višnje, trešnje i sve drugo povrće i voće slobodno može se uvazati i u našu pokrajinu, ko da je kođ nas sve propalo, ko da je filoksera i ovim voćkam žile pregrizla, ko da ih je ponestalo.

Sve, dakle, što nam majka zemlja daje za prehranu, sve nam je tuđincu žrtvovano, a nama i našoj djeci iz grla oteto.

Ovaj ugovor najbolji je dokaz koliko za nas mare. Onaj ugovor najbolje je ogledalo bahatog Niemca prama Slavenu u obće, Hrvatu napose.

Kad u budućem članku budemo govorili, kako nas je Austrija i u ribarskom pogledu žrtvovala Talijanu, tad će nam biti posve jasno kud gospoda smjeraju i kud nas vode.

Ovdje nije dosta jedan sam govor izrečen u Beču, ili Zadru, pak bio on i najzeći i najizcrpljiviji, već tu treba, da se ciele zemlja dignu, da mučevno protestira i da traži odvažno, velici:

Nek se tuđincu ne daruje mšje; nije se nikad ništa nam dalo, pa i ne pitamo, ali se ne smije davati što je naše. Justitia Regnum Fundamentum.

ZADNJE VIESTI

* Najavjeni posjet Eduarda VII crnogorskom knezu neki već uzimlju podlogom raznim kombinacijama. Tako neki tvrde, da Englezka kani podprieti težnje kneza Mirka, da dodje na kraljevsko prijestolje u Srbiji. U Beogradu da bi se poradilo u tu svrhu. Austrija da će proti tome prosvjedovati, a Italija da će to podprieti. I ti blaženi novinari, svašta li ga znadu! Da je u tome što istina, baš bi je i d-znali!

* Bašnjak Memed - Spehar-efendija objelodanio je u Sarajevu knjižicu o žalostnim političko-ekonomskim prilikama zaposednutih pokrajina. Knjižica bila je mahom zaplijenjena a pisac osuđen na četiri mjeseca tamnice.

* Dan 15. ožujka proslavljen je mirmo, dostojanstveno u Ugarskoj. Košt stoji sada bolje i piše članke za novine, u kojima kako je poznato sastoji sav njegov dobitak.

* Švajcarska je dala 10,000 franaka za unesrećene u ugljeniku Courrières.

* Rusija i Japan idu za tim da što više učvrste prijateljske odnose. Car ruski je odlučio poslat u Japan jednog velikog vojvodu s raznim generalima, admiralima i drugim visokim činovnicima. Car Japanski poslat će također u Rusiju carskog kneza s pratnjom.

* Po zadnjem popisu pučanstvo u Njemačkoj broji 60,605,180 duša, od kojih 29,868,095 mužkih, a 30,737,087 ženskih. Od g. 1900 unaprired ustanovio se prirast od 7-52 %.

* Pogovara se, da je francuzka vlada pozvala bivšu srbsku kraljicu Nataliju, da ostavi francuzko tlo, jer da je sudjelovala u izkazima proti preuzimanju crkvenih imovlata.

* Biskup u La Rosehell, prag. Le Camus izdao je knjižicu o razstavi crkve od države, koja će djelovati ništa manje od poznatog pisma Kremenskog biskupa Bonomolli-a.

* Talijanski kralj sa svojom vojničkom pratnjom krenuo je u Veronu, da bude prisutan od-kriđu sponenika Humberta I.

* Još nije u Varšavu stigla naredba, da se obustave u ruskoj Poljskoj izbori za državnu Dumu, ali se u kompetentnim krugovima veli da će naredba izići, jer da vlada ne će u prvog Domi da budu predstavnici pograničnih pokrajina.

* Govori se, da će Vilelm II, oko polovice travnja krenuti u Madrid. — Nekidan je pred rekturama držao jako življen govor, u kojemu je osobito naglasio svoje veliko pouzdanje u Boga.

* Oprovrjavaju se viesti o vrlo slabom stanju rumunjskog kralja Karola.

NAŠE BRZOJAVKE

Beč, 21. Nastavlja se s razpravom o izbornoj reformi. Ministar Gautsch odgovorio je na interpelaciju zastupnika Vukovića o odnosnjama u Běsní, te je obećao, da će se u upravi tih zemalja uvesti promjene, koje će zadovoljiti ono pučanstvo.

Beč, 21. Prispio je Fejervary i primljen je u audienciju kod kralja. Ministar Lukacs namjerava povući se podpuno s političkog polja.

Beč, 21. Viesti nekih srbskih novina, da se u Novopazaru započeo ustanak, sa-sma su bez temelja.

Berlin, 21. Izmedju cara Vilima i državnog kancelara Bilova došlo je do krize radi toga, što nije već ustanovljen kolonijalni ured.

Budimpešta, 21. Obljetnica smrti Lajoša Košuta proslavljena je svečano po cielej Ugarskoj.

London, 21. „Standard“ javlja, da je izmedju Francuzke i Njemačke sklopljen kompromis u pitanju Njemacke.

Petrograd, 21. Smrtna kazna izvedena na lajtnantu Schmidt izazvala je uzrujanost u Rusiji. — Lupeži su ukrali moskovskoj banki 850 hiljada rubalja.

Pariz, 21. Buduće nedjelje prispjet će kralj Eduard u Marsilju, da odatle nastavi svoje putovanje po sredozemnom moru.

Vlastnik, izdav. i odgovorni urednik: Dr. VINKO SMOLČIĆ. Tiskarnica Ivan Stiglinatz — Šibenik.

Prodaje se jedna kuća s vrtlom i prigradnjem u Varošu na najljepšem položaju uz dobre uvjete. Za informacije obratit se našem Uredništvu.

Na prodaju kuća na dva poda s avlijom i s vrtlom u Varošu (Šibenik) na krasnom položaju. Uvjeti vrlo povoljni. Tko želi kupiti, neka se obrati potpisanoime ili uredništvu lista za potanje obaviesti.

Mitar Radečić.

TKO TREBA, može dobiti američanske loze i to *Murveler i Solonis* po 40 para svako 100 komada kod

Marka Brkića
ŠIBENIK — VAROŠ.

Širite „Hrvatsku Rieč“

NAJBOLJE SREDSTVO ZA NEGOVANJE USTA I ZUBI.

Glavno skladište za Dalmaciju kod Gosp. VINKA VUČIĆA — Šibenik.

Josip Cadel
optičar-speočajista
ZADAR.
— Zakleli procjenitelj za Dalmaciju —

Razpolaze bogatom zbirkom optičnih predmeta, obavlja naručbe i spram lječničkog propisa. Prima naručbe tablica od kovine i od pocakljena željeza bud koje veličine i boje. U Šibeniku uzorke tablica drži gosp. N. Boman, koji također prima naručbe.

Società anonima per l'utilizzazione delle forze idrauliche della Dalmazia.

DIONIČKA GLAVNICA K 8000.000.

Sjedište u TRSTU.

Radnja u ŠIBENIKU.

PRIMIŠSIMA

CALCIUM CARBID

KOD KUPNJE 100 KILOGRAMA STOI Kr. 26 franko Šibenik

netto težina (ne brutto za netto)

Novo se šalje unapried ili uz pouzće Za velike količine popust uz pogodbu.

PREDSTAVNIK I SKLADIŠTAR

FRUSTO INCHIOSTRI — ŠIBENIK.

Ne čitati

samo, već kušati se mora
davno prokušani medicinski

Steckenpferd

od
lijiljanova mlička **Sapun**

od BERGMANNA i druga, Draždjan i
Tetschen na/L. od prije poznat pod
imenom BERGMANNOVA SAPUNA
od lijiljanova mlička
da se lice oslobodi od sunčanih pjegica,
da zadobije bijeli ten i nježnu kožu
Predplatno komad po 80 para
u Drogariji VINKA VUČIĆA
ŠIBENIK.

VAŽNO ZA DJECU!

Jedan od najboljih načina, da se djeca
sačuvaju zdrava, da im se poboljša krv
i ojačaju pluća jest davati im
dan meda, ili sama, ili s kruhom i s m.
kom. — Preporuča se i starijima proti
nazebam.

Čista naravnog meda po 60 novč. g.
može se dobit komad

Vladimira Kulića.

Drogarija Vinka Vučića Šibenik

(prije A. Janakovića)

preporuča svoj bogato oskrbljeni
dućan raznim ljekovitim mirodijama,
predmetima iz gume, svakorvrstnim
mineralnim vodama, velikim izborom
najfinijih parfima i predmeta nuždih
za bolesnike.

LOZE

dalmatijske, navrute na amerikan-
skoj podlozi, pripravlja za jesen g.
1906. za okuženo područje

PEČENKO I DRUG
Komen - Primorsko.

Ciene su:

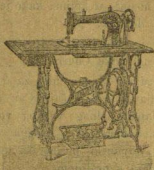
Navrtci na rupestris monticola 1000 km. K 120
" " aramon < rupestris b. l. " " 140
" " riparia < rupestris " " 140

Naručbe primaju se do 31. sie-
čnja g. 1906. - Sa naručbom zah-
tjeva se 20 % kapare.

Tko želi baš svoju lozu, može
poslati poštom mladike srednje
debeljine.

Scaki trgovac, koji ne ogla-
sije svoju robu, ustupa njesto
svojim takmacima, koji oglašuju.

MAJROBILI I MAJEPINJI
ŠIVAJI STROJEVI 0 0 0 0
"SINGER" 0 0 0 0
MALIHOVIH SISTEMA 0 0 0 0

DOBIVAJU SE SAMO U SKLADIŠTU
ŠIVAJIH STROJEVA "SINGER"
IVAN GRIMANI - ŠIBENIK.

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA

PODRUŽNICA ŠIBENIK

(Centrala u Dubrovniku i Podružnica u Zadru)

obavlja sljedeće poslove:

Prima novac u svrhu ukamčavanja na uložnice i blagajničke doznačnice, te uz
potvrde na tekući ili na ček račun.

Preuzima vrijednosne papire i ine vrijednote u pobranu. Preuzima u svrhu na-
plate mjenice; napunice i čekove za našu državu i za inostranstvo.

Daje predumjove na vrijednosne papire, zlatni i srebrni novac i robu.

Kupuje i prodaje vrijednosne papire i vrijednote, naročito sve vrste državnih i pri-
vatnih srećaka, državnih zadužnica, željezničkih i industrijalnih papira, založnica priori-
tetnih obveznica, inostranskog novca u papiru, deviza, zlatnog i srebrnog novca naše
zemlje i inostranstva.

Unovčuje izvučene srećke, zadužnice i dospjele kupone, te nabavlja nove ku-
panske arke. Provdaja osiguranje proti tečajnom gubitku izriebanih srećaka i zadužnice.

Obavlja vinkulacija i dovinkulacija svih vrsti vrijednosnih papira, polaze vojničko-
ženitbene i sve druge jamčevine u vrijednosnim papirima, te provdaja konverzije.

Izvršuje isplate na svim mjestima naše i drugih država, te izdaje kreditna pisma.

Ekompitira mjenice, napunice i kupone vrijednosnih papira. — Prodaje promese
za sva vječnja. — Obavlja besplatno reviziju svih srećaka naše države i drugih u njoj
dovoljenih. — Osim toga obavljat će i sve ostale transakcije, koje zasjećaju u bankovnu
struku, uz najpovoljnije uvjete. Sve potanje obavijesti daje rado usmeno i pisмено.

Hrvatska Vjeresijska Banka (Podružnica Šibenik).

JEDINA HRVATSKA TVORNICI VOŠTARNIH SVEČA U ŠIBENIKU

Svoj k svome! — POZOR! — Svoj k svome!

Čast mi je preporučiti p. n. obćinstvu, poštovanom svećenstvu,
erkvama, bratovštinama, moju dobru uređenu

TVORNICU VOŠTARNIH SVIEĆA.

Kod mene dobit se mogu izvrstne, a već od mnogih priznate u
svim veličinama **svieće od pravog pčelinjeg voska**, kao i finog
erkvenog tamjana.

Svaka i najmanja naručba p. n. mušterija prima se najspretnije,
te se obvezujem obaviti njihove naloge u što kraćem roku, obvezom
najpompnije izradbe i uz najpovoljnije uvjete.

S valepoštovanjem

VLADIMIR KULIĆ

Šibenik (Dalmacija) Glavna ulica.

JEDINA HRVATSKA TVORNICI VOŠTARNIH SVEČA U ŠIBENIKU.

Jadranska Banka u Trstu

Bankovne prostorije u
ulici Nicolo Macchiavelli, br. 26.

započela je svoje poslovanje, te

obavlja sve bankovne i mjenične po-
slove: eskomptuje mjenice, daje predumjove
na vrijednosne papire, kao i na robu lezeću
u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednosne papire
svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni
novac, te banknote, i unovčuje kupovne
izriebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznake na sva glavnija tržišta
monarkije i inozemstva, te otvara vjerjesije
uz izprave (dokumente) ukreavanja.

Prima novac na stedioničke knjižice u
tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i
najsavjestnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod
prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

Štovanom obćinstvu preporučujem upo-
trebljavanje **MAGAZINOVE SMREKOVAČE**,
koja okreppljuje želudac, razgrijava živce,
zaustavlja proljev i lieči od groznice, tifusa,
hunjavice i t. d.

Samo čista, odlikovana „Smrekovača“

dobiva se kod distileura

RISTA P. MAGAZINA
Šibenik (Dalmacija).

Čudnovat je uspjeh

Koji se postizava
uporabom najnovijeg
ličila za kose

od orahova ekstrakta
Nuisol-a

od BERGMANNA i druga u Draždjanim
i Teschen na/L.

jer nadmasuje naravnom bojom, koju
daje vlasima i bradi, sve dosadašnje
pronalazke.

Dobiva se u staklenkama po K 2.50
u Drogariji VINKA VUČIĆA
ŠIBENIK.

„CROATIA“

osiguravajuća zadruga u Zagrebu,

utemeljena god. 1884.,

po obćini slob. i kr. zemaljskog glavnog grada Zagreba jedini je domaći
osiguravajući zavod.

Ova zadruga, osnovana na uzajamnosti, tom prokušanom i najčvršćem
financijalnom temelju, prima uz vrlo povoljne uvjete sljedeće vrste osiguranja:

1. Na ljudski život:

- osiguranja glavnice za slučaj doživljenja i smrti;
- „ miraza djevojkama;
- „ životnih renta; sve to u raznolikim probitačnim kombinacijama;

2. Protiv štete od požara:

- osiguranja svih vrsti zgrada (kuća, gospodar. zgrada, tvornica);
- „ „ „ pokretnina (pokućstva, dućanske robe, go-
spodarskih strojeva, blaga itd.);
- osiguranja poljskih plodina (žita, siena itd.);

3. Osiguranja staklenih ploča protiv razlupanja.

Jamčevna glavnica zadruge 1 milijun Kruna.

Godišnji prihod premija i pristojba preko 600.000.— Kruna.

Listnica obveza zadrudnih članova K 2,181.383.54.

Posebne pričuve Kruna 220.000.—.

Izplaćene odštete u požarnom odjelu Kruna 1,900.000.—

Poblže obavijesti daje

Ravnateljstvo „CROATIE“ u Zagrebu,

Zrinski trg, Berislavićeva ulica br. 2., te povjerenici i zastupnici
po svim većim mjestima u zemlji.